

NEVOLNÍ VOJENSKÝCH ÚJEZDŮ - LZE ŽÍT ŠTASTNĚ I BEZ PRÁVA NA MÍSTNÍ SAMOSPRÁVU?

VLASTIMIL GÖTTINGER

Právnická fakulta MU / Ústavní soud, Brno, Česká republika

Abstract in original language

Vojenské újezdy jsou tradiční platformou zajištění výcviku ozbrojených sil a jejich území není součástí žádné obce. Osoby žijící trvale na území vojenského újezdy proto nemají právo na samosprávu, neboť veškeré správní činnosti ve vztahu k obyvatelstvu zde zajišťuje Újezdní úřad a jeho přednosta. O principech, rozsahu a rizicích života bez samosprávy pojednává následující příspěvek.

Key words in original language

vojenský újezd, samospráva, ozbrojené síly, politická práva

Abstract

The military region is a delimited part of the Czech Republic's territory designed to be used for defence of the country and military training. The Military Regional Office headed by its Chief is responsible for the support of all inhabitants living within the military region for all the supplies and administration. There are described principles, scope and risks of living without the right of self-administration in following paper.

Key words

military region, self-administration, armed forces, political rights

Vojenské újezdy jsou pro širokou právní veřejnost málo probádanou oblastí, o to zajímavější ale může být krátký vhled do této problematiky z pohledu této konferenční sekce. V rámci struktury svého příspěvku tak budu postupovat ve třech etapách. Tou první bude pohled na územní samosprávu v širší rovině – chtělo by se říci až s ústavněprávní excentricitou. V rovině druhé chci představit vojenské újezdy coby svébytnou formu veřejné správy, abych ve třetí části poodhalil problémy, jenž v sobě existence vojenských újezdů stipuluje.

1. ROVINA PRVNÍ – ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA

Není novinkou, že garance územní samosprávy vycházejí z Ústavy. Zatímco však étos dnešní Ústavy stojí na explicitě čl. 8 a čl. 100 odst. 1, v Ústavě z roku 1920 bychom zmínku o územní samosprávě hledali

jen stěžít¹. Není ostatně bez zajímavosti, že ikona brněnské právní školy František Weyr uváděl² jako definici územní samosprávy toto:

„Samosprávnou korporaci tvoří součet ji vykonávajících osob určité státní území obývajících, nebo na něm přítomných“. Takovou definici lze akceptovat i dnes. Obtížněji se však můžeme porovnat s jiným Weyrovým tvrzením, a to že v důsledku nepřátelství státní správy a územní samosprávy byl zatměn nepopíratelný – aspoň podle Weyra – poznatek, že pokud je samospráva výkonem právního, tj. státního řádu, musí nutně být také státní správou³. Je ještě vhodné poznamenat, že období první republiky žilo především samosprávou zájmovou, která byla velmi podrobně regulována a duch korporativismu nebyl zanedbatelný.

Relativní idea o samosprávě vykonávané prostřednictvím národních výborů padla po druhé světové válce s dikcí Ústavy z roku 1920, která sice národní výbory zřídila⁴, avšak po vzoru sovětů a poplatné době. S vedoucí úlohou komunistické strany nebylo v ústavě místo pro slovo „samospráva“... Jak správně poznamenává Sládeček⁵, „v politickém systému postaveném na tzv. vedoucí úloze komunistické strany, volby přestaly být volbami ve vlastním smyslu slova, takže byla odstraněna územní samospráva nejen ve smyslu právním.“

Návrat k samosprávným idejím tak přišel až s ústavním zákonem č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů, a který do Ústavy inkorporoval Hlavu sedmou s marginální rubrikou Místní samospráva. Zde také bylo výslovně uvedeno, že základem místní samosprávy je obec.

Čl. 100 odst. 1 naší současné Ústavy hovoří o tom, že územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu, k čemuž přistupuje čl. 8 Ústavy s tím, že se zaručuje samospráva územních samosprávných celků. Územní samospráva je tak zaručena, zájmová a profesní nikoliv. Personálním základem územní samosprávy v širším slova smyslu jsou proto –

---

¹ § 86 „v nižších státních úřadech správních budiž podle možnosti zastoupen živel občanský“, a lakonický § 91 „složení a působnost svazů samosprávných upravují zvláštní zákony“

² WEYR, F. *Československé ústavní právo*. Praha. Melantrich, 1937, s. 58

³ WEYR, F. *tamtéž*

⁴ Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky uvedla ve svém čl. X : „Nositelem a vykonavatelem státní moci v obcích, okresích a krajích a strážcem práv a svobod lidu jsou národní výbory.“

⁵ SLÁDEČEK, V. – MIKULE, V. – SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky*. 1. vydání, C.H.BECK, 2007, s. 65

řečeno s Hendrychem - ty „... osoby, které mají právně kvalifikovaný vztah k jejich území“⁶. Základnou personálního složení obecního pospolitosti jsou proto občané obce, tedy fyzické osoby, které jsou státními občany České republiky a jsou v obci hlášeny k trvalému pobytu⁷; občanem kraje je pak fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je přihlášena k trvalému pobytu v některé obci nebo na území vojenského újezdu v územním obvodu kraje⁸.

Právo na samosprávu však náleží územní samosprávě jako takové, právem je proto obdařena veřejnoprávní územní korporace, nikoliv její občané nebo cizinci s trvalým pobytem na území obce či kraje. Lze samozřejmě namítat – a činí tak kupříkladu Jan Filip – že důsledkem ustanovení čl. 21 Listiny⁹ je podíl na správě věcí veřejných i na místní (územní) úrovni, což vytváří optiku územní samosprávy jako subjektivního politického práva¹⁰. Musím říci, že je mi názor profesora Filipa velmi blízký. Zatímco ale může územní samosprávný celek své právo na samosprávu bránit [správní žalobou podle § 67 písm. b) soudního řádu správního nebo ústavní stížností proti nezákonnému zásahu státu podle čl. 87 odst. 1 písm. c) Ústavy], pak je občan v obhajobě svého stipulovaného politického práva slabší stranou.

2. ROVINA DRUHÁ – VOJENSKÉ ÚJEZDY

Právní úprava definuje vojenský újezd takto: „Vojenský újezd je vymezená část území státu určená k zajišťování obrany státu a k výcviku ozbrojených sil“¹¹. Obranou státu se přitom rozumí souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením.

V obecnějším pohledu představuje vojenský újezd platformu územního vymezení působnosti ozbrojených sil, vztaženou k první

---

⁶ HENDRYCH, D. *Správní právo*, 7. vydání, C.H.BECK, 2009, s. 148

⁷ § 16 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

⁸ § 12 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích

⁹ Právo podílet se na správě veřejných věcí, a to přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců

¹⁰ Srov. FILIP, J. *Ústavní právo České republiky I. díl. Základní pojmy a instituty. Ústavní základy ČR* (4. opravené a doplněné vydání). Brno : Masarykova univerzita, nakl. Doplněk, 2003, s. 471

¹¹ § 30 odst. 1 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů

části jejich základního úkolu – přípravy k obraně státu. Území vojenského újezdu nepatří do katastru žádné z obcí. V rámci vojenských újezdů se vojenský výcvik realizuje na základě zákonného zmocnění¹², není však jedinou možností, jak výcvik zabezpečit. Na rozdíl od ostatních možností, kterými jsou výcvik ve vojenských objektech, vojenských útvarech, vojenských zařízeních, vojenských záchranných útvarech a ve vojenských školách, se však výcvik ve vojenském újezdu realizuje v „územní správní jednotce“.

Uvažoval jsem však i nad tím, že terminologickým souslovím „územní správní jednotka“ může být sledován i jiný cíl. Může se jednat o diskurs mezi ustanovením čl. 99 Ústavy, který rozeznává územní členění České republiky jen na obce a kraje, a potřebou zachovat právní podklad existence vojenských újezdů bez změny předpisu nejvyšší právní síly. Slova „územní správní jednotka“ tak vyjadřují územní, ohraničující význam vojenského újezdu, současně však lze jazykovým výkladem dovodit, že se jedná o jednotlivá území (nespojená a nepočítaná), na nichž (a vůči nimž) je vykonávána správa. Byl tak odstraněn byť náznak vazby na domněnku, že by na vojenský újezd mohly být aplikovány principy práva na samosprávu dle čl. 100 Ústavy.

Historie vojenských újezdů na našem území je relativně dlouhá. Vojenská cvičiště a střelnice byly v období první republiky zřizovány jen z vůle vládní moci a vyloučení veřejnosti se konalo ad hoc. Existovaly ale dva velké a pravidelné vojenské prostory Brdy (1927) a Dědice (1935), které se dnešním újezdům blíží nejvíce. Po druhé světové válce přibyl normativní zdroj regulace vojenských újezdů - zákon č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech – dle něž zřizovala vojenské újezdy vláda. Vláda také stanovovala hranice újezdu (a mohla je měnit) a stanovovala úřední název. Obce, jejichž území se krylo s územím vojenského újezdu zanikly (zcela nebo zčásti), jejich práva a závazky přešly na stát, obecní zaměstnanci se stali zaměstnanci státu. Přibyl také šest nových vojenských újezdů¹³.

Z doposud uvedeného vyplývají zřetelnější obrysy poslání vojenských újezdů – zájem na bezpečnosti státu a výcviku ozbrojených sil má přednost před uplatňováním práva na samosprávu. Vojenský újezd tak není srovnatelný s obcí a nekopíruje její organizační strukturu. V rámci preference vojenského živlu nad civilním stojí v čele újezdního úřadu přednosta¹⁴ jmenovaný ministrem obrany. Přednosta

---

¹² § 29 odst. 2 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹³ Boletice (1947), Dobrá Voda (1952), Doupov (1955), Libavá (1946), Prameny (1949) a Ralsko (1947)

¹⁴ Samotný pojem „přednosta“ je až dílem nového zákona a zjevnou inspirací k němu byla titulatura z § 8 odst. 1 zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících; v jiné souvislosti je znám pouze přednosta kliniky a přednosta

je vždy vojákem z povolání, byť jeho zástupcem může být i občanský zaměstnanec (v některých újezdních úřadech je totiž přednosta jediným vojákem z povolání) a státní správu v rozsahu stanoveném zákonem nebo zvláštními právními předpisy vykonává újezdní úřad. Zákon obraně české republiky ve svém § 35 zákona ve svém druhém odstavci totiž podává, že újezdní úřad je - kromě vykonavatele veřejné správy - také současně vojenským orgánem, který plní úkoly při zajišťování obrany státu a je podřízen Ministerstvu obrany. Toto schizma se promítlo i do § 37 odst. 1 zákona, který demonstrativně uvádí hlavní úkoly plněné újezdním úřadem, tedy že:

- a) zpracovává podklady pro tvorbu územního plánu újezdu a zajišťuje koordinaci vojenského a hospodářského využití spravovaného území;
- b) zabezpečuje podmínky pro výcvik ozbrojených sil v polních podmínkách; a konečně
- c) rozhoduje o vstupu a pobytu fyzických osob na území újezdu.

Legislativně tak vznikl konglomerát tří funkcí, které se od sebe značně liší. První funkce spadá pod výkon státní správy (respektive supluje neexistující samosprávu), ta druhá nepřekračuje linii interních vztahů nadřízenosti a podřízenosti v rámci ozbrojených sil a třetí charakterizuje průnik interních a externích prvků řízení organizace, neboť má přímý dopad na práva a právem chráněné zájmy třetích osob, avšak z hlediska svého účelu nesleduje veřejné, ale vojenské zájmy¹⁵.

V České republice se nachází celkem pět vojenských újezdů: Boletice, Brdy, Hradiště, Libavá a Březina a k trvalému pobytu je v nich přihlášeno 2112 osob.

---

stanice. Dřívější právní úprava používala pojmu „újezdní správce“ - srov. § 18 odst. 1 zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech, ve znění zákona č. 425/1990 Sb., - který byl logičtější. Újezdní správce navíc nebyl jmenován ministrem obrany, ale krajským národním výborem, v důsledku čehož bylo zřetelnější propojení obecní místní správy a správy vojenské.

¹⁵ Újezdní úřad vykonává na území vojenských újezdů státní správu v oblasti ochrany přírody a krajiny, a to v rozsahu působnosti obecních úřadů, obcí s rozšířenou působností a krajů; vydává osvědčení o státním občanství České republiky pro občany s trvalým pobytem na území vojenského újezdu; dává vyjádření k veterinárním opatřením; je pověřen výkonem státní správy podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel) a podle zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů; kontroluje na území vojenského újezdu nakládání s odpady a ukládá pokuty za porušení zákona; újezdní úřad dále vyměřuje poplatky za znečišťování ovzduší podle zákona č. 86/2002 Sb., vykonává funkce vodoprávního úřadu za podmínek stanovených zákonem č. 254/2001 Sb., ale vykonává i funkci orgánu státní správy na úseku rybářství podle zákona č. 99/2004 Sb.

3. ROVINA TŘETÍ - VOJENSKÉ ÚJEZDY A DEFICITY PRÁVA NA SAMOSPRÁVU

Když před deseti lety publikoval Jan Filip vynikající článek¹⁶ na toto zajímavé téma, jen málokdo mohl tušit, že byl na dlouhou dobu poslední. Je to právě omezení realizace občanských práv spojených s účastí na správě věcí veřejných, co činí trvalý pobyt osob ve vojenského újezdu tak problematickým.

Dušan Hendrych identifikoval¹⁷ práva osob vůči příslušnému samosprávnému územnímu celku:

- právo volit a být volen do místního zastupitelstva
- právo účastnit se hlasování v místním referendu v obci a na území části obce
- právo vyjadřovat v souladu s jednacím řádem na zasedání zastupitelstva svá stanoviska k projednávaným věcem, vyjadřovat se k návrhu rozpočtu a k závěrečnému účtu, nahlížet do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva, do usnesení rady, výborů a komisí
- právo požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou nebo zastupitelstvem, je-li žádost podepsána kvalifikovaným počtem občanů, musí být v orgánech obce (kraje) v zákonem určené lhůtě projednána
- právo podávat orgánům obce (kraje) návrhy, připomínky a podněty, které jsou příslušné orgány povinny v zákonem stanovené vyřídit; též právo obracet se se svými peticemi a jinými návrhy a stížnostmi k orgánům obce a kraje
- práva občanů související s jejich národností nebo etnickou menšínovostí.

Tak tato práva osoby trvale žijící na území vojenských újezdů nemají. Vojenské újezdy totiž nemají zastupitelstvo, do něž by bylo možné volit anebo se nechat zvolit, což se aplikuje také na právo podávat návrhy a účastnit se jednání volených orgánů, stejně jako podávat jim návrhy. Zákon o místním referendu¹⁸ potom kazuisticky upravuje

---

¹⁶ FILIP, J. *Vojenské újezdy a realizace práva na samosprávu*, Časopis pro právní vědu a praxi, 2001, č. 3., s. 275 a násl.

¹⁷ HENDRYCH, D. *Správní právo*, 7. vydání, C.H.BECK, 2009, s. 149 - 150

¹⁸ § 1 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

místa, kde lze místní referendum konat, a vojenský újezd zde uveden není.

Jan Filip ve svém citovaném článku naopak vyzdvihuje, co všechno osoby trvale pobývající na území vojenského újezdu činit mohou:

- volit a být volen do zastupitelstva kraje
- volit a být volen do obou komor Parlamentu
- být volen do orgánů profesní a akademické samosprávy
- účastnit se celostátního referenda¹⁹.

Když se na okamžik zastavím u voleb do krajských zastupitelstev, jedná se ze strany újezdních úřadů o téměř partizánskou akci. Zákon o krajích totiž ve svém § 12 odst. 1 přiznává občanství kraje fyzické osobě, která je státním občanem České republiky a je přihlášená k trvalému pobytu na území vojenského újezdu v územním obvodu kraje, avšak zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů nevyjmenovává újezdní úřad mezi volebními orgány a navíc ve svém § 4 uvádí, že „právo volit do zastupitelstva kraje má státní občan České republiky, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let a je přihlášen k trvalému pobytu v obci, která náleží do územního obvodu kraje“. Striktní interpretací bychom museli dospět k závěru, že obyvatelé vojenských újezdů do zastupitelstva kraje volit nemohou.

Normativní a v podstatě i faktická nemožnost participovat na místní samosprávě není jediným hendikepem, jímž jsou osoby pobývající ve vojenském újezdu omezeny. Chtěl bych zdůraznit, že kromě volebního práva a účasti v místním referendu je omezena i svoboda pohybu a pobytu. Omezení této svobody je realizováno ve dvou krocích.

1) Na území vojenského újezdu je omezena svoboda pohybu. V souladu s § 39 zákona o zajišťování obrany může újezdní úřad vydat povolení ke vstupu na území újezdu, avšak již samotná formulace „může vydat“ nasvědčuje tomu, že se nejedná o automatický, tím méně nárokový úkon. Podle odstavce druhého a třetího téhož ustanovení lze vydané povolení navíc kdykoliv odejmout bez udání důvodu, kterýžto krok je současně vyloučen z přezkumu v působnosti správního řádu.

2) Následující ustanovení § 40 téhož zákona potom upravuje povolování pobytu ve vojenském újezdu. Povolení pobytu je správním aktem a - oproti omezení pohybu - se v tomto řízení správní řád použije. Povolení pobytu se vydává fyzickým osobám, které trvale

---

¹⁹ Profesor Filip se před deseti lety optimisticky domníval, že právní regulace referenda dle čl. 2 odst. 2 Ústavy je téměř na dohled. Jak víme - není...

sídlí či chtějí sídlit na území vojenského újezdu, avšak ani zde nedochází k uplatnění nárokové složky práva. Povolení k pobytu lze navíc odejmout, zákon však stanoví přísnější podmínky pro odejmutí, a to kogentním výčtem dvou důvodů:

- veřejný zájem, nebo
- vyžaduje-li to bezpečnost a ochrana zdraví obyvatel újezdu.

Správní rozhodnutí o odejmutí povolení k pobytu musí být vždy odůvodněno, což je i podmínkou pro jeho další přezkoumatelnost při aplikaci opravných prostředků.

Posledním z deficitů, na něž bych chtěl upozornit, je omezení vlastnického práva. Občané s trvalým pobytem na území vojenského újezdu nemohou vlastnit nemovitý majetek na území újezdu, což vyplývá z ustanovení § 31 odst. 1 zákona, ve spojení s čl. 11 odst. 2 větou první Listiny²⁰. Mohou tak vlastnit pouze věci movité (terminologií zákona „vnesené“), anebo nemovitosti ležící mimo vojenský újezd. Důvod této regulace je logický. Slouží-li vojenský újezd především pro výcvik ozbrojených sil, je nutné minimalizovat jednak škody na majetku třetích osob a dále respektovat potřebu dynamicky se měnících nároků výcviku. Ochrana a výkon vlastnického práva obyvatel vojenského újezdu k nemovitostem by pružné změny podmínek ztížily.

4. ZÁVĚREM

Jelikož již známe fakta, zbývá zodpovědět otázku položenou v úvodu. Profesor Filip došel v předestřeném článku k závěru, že nemohlo dojít k porušení / omezení politických práv obyvatel vojenského újezdu ze dvou důvodů:

- jestliže ve vojenském újezdu chybí institucionální prostředí pro realizaci práv, nelze tato práva zkrátka realizovat
- je svobodným rozhodnutím obyvatel vojenského újezdu, zda se rozhodnou setrvat a být kráceni v aktivním a pasivním volebním právu, anebo se odstěhují do jiné obce.

Podle mého soudu je nemožnost participovat na místní samosprávě zásadním problémem, který nezhojíme jen s poukazem na možnost omezení některých základních práv zákonem. Stejně, jako je obtížně představitelné, že by byla oktrojována svoboda myšlení, svědomí a náboženského z prostého důvodu neexistence instituce, jež je jejich aplikačním instrumentáři, pak ani omezení politických práv není

---

²⁰ čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod publikované jako usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb.: „*Zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu ...*“.

z této příčiny přijatelné. Stěhování se kvůli výkonu politických práv je potom utopíí.

Pro dodržení formálních principů ochrany politických práv proto nacházím dvě řešení:

1) zrušení vojenských újezdů, vznik nových obcí a kooperace ozbrojených sil s obcemi a jejich občany ve vztahu k vojenským prostorům, a zařízením, které by zůstaly zachovány. Výhodou je důsledné oddělení vojenského a civilního prostředí, včetně ochrany práva na samosprávu. Negativem je utlumení vojenské činnosti, protože se vznikem obcí by se objevily nové logistické, hygienické a technické překážky ve výcviku ozbrojených sil.

2) Zrušení všech sídelních útvarů²¹ a zrušení povolení k pobytu všech obyvatel podle § 40 zákona. Výhodou je eliminace kolize výkonu práv obyvatel s nutností vojenského výcviku; neblahým důsledkem potom situace 2.000 obyvatel vojenských újezdů, kteří by museli opustit své domovy (pravděpodobně bez náhrady), čímž by se významně snížila obslužnost a efektivita činnosti újezdů²².

Jak se ale dívají na omezení svých práv samotní „nevolníci“, jak jsem obyvatele vojenských újezdů s nadsázkou nazval? Neměnili by. Příjemným důsledkem nemožnosti vlastnit nemovitý majetek ve vojenském újezdu je korespondující povinnost Ministerstva obrany zabezpečit potřeby obyvatel újezdu, a to jak z hlediska bydlení, tak i občanské vybavenosti, infrastruktury, inženýrských sítí apod. A je vhodné zdůraznit, že ministerstvo je skutečně velkorysé (dotované služby, energie, doprava etc.).

Namísto voleb do obecního zastupitelstva fungují občanské aktivity²³, což jsou poradní orgány újezdního úřadu, které především iniciují sanování potřeb obyvatel újezdu, byť nemají vlastní rozhodovací pravomoci ani vlastní právní subjektivitu. Obyvatelé vojenských újezdů tak křivdu necítí ... my ano?

Contact – email

vlastimil.gottinger@usoud.cz

---

²¹ místo, kde žijí obyvatelé vojenského újezdu

²² většina obyvatel je totiž přímo napojena na ozbrojené síly jako jejich příslušníci nebo občanští zaměstnanci, anebo zaměstnanci Vojenských lesů a statků ČR, které ve vojenských újezdech hospodaří

²³ srov. § 38 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů